
DEUTERONOMIUM

Průvodce při studiu / 1. lekce Úvod

Všemohoucí Bůh, Stvořitel světa – všeho, co existuje – je Bůh plný lásky, který touží mít úzké společenství s lidmi – tedy i s tebou a se mnou. Už od té doby, kdy ho člověk v zahradě Eden neposlechl a schoval se před ním, Hospodin lidi k sobě volá, nabízí jim svou lásku, odpuštění a obnovení vztahu. Nejvyšší projev jeho lásky vidíme v životě Ježíše Krista, jak nám ho popisuje Nový zákon, i když stále musíme mít na paměti, že jeho láska k nám existovala *vždycky*.

Je velmi důležité studovat Starý zákon, zejména knihy jako Deuteronomium. Tyto Bohem inspirované a chráněné spisy nám jasně ukazují na Boha, který se zjevuje světu a který povolává jeden národ, aby se stal nástrojem tohoto zjevení, národ, skrze nějž Bůh přinese záchranu tomuto světu. Tento národ – Izrael – vybraný Hospodinem k tomu, aby odrážel jeho charakter, prožíval okamžiky vítězství i proher. Sledujeme-li, jak se o něj Bůh staral a jak se potýkal s nevěrou a reptáním svého lidu, vidíme, jak nás miluje a jakou má s námi trpělivost.

Ačkoli se Boží láska k lidstvu projevovala mnoha způsoby, poprvé se o ní konkrétně mluví až v knize Deuteronomium. Hospodin si vyvolil národ Izrael, aby se stal zvláštním příjemcem jeho lásky. Znovu a znovu Izraelcům připomínal, aby pamatovali na to, kdo Bůh je, aby nezapomínali na projevy jeho lásky a péče v minulosti, aby se řídili jeho příkazy v přítomnosti a aby mu důvěřovali ohledně budoucnosti. Jejich selhání v těchto oblastech mělo za následek bezcílné putování a nevyužitý potenciál.

Deuteronomium je kniha, ze které často citoval Pán Ježíš. Nový zákon se na ni odvolává více než stokrát. Abychom jí lépe porozuměli, musíme se alespoň letmo podívat také na čtyři předcházející knihy. Prvních pět knih Bible obsahuje židovskou tóru a obvykle se o nich hovoří jako o Pentateuchu. Kapitoly 1 – 11 knihy Genesis popisují tzv. prehistorické období – od stvoření po Abrahama. Nevíme, jak dlouho trvalo. Lidem ve starověku tak nezáleželo na přesné chronologii jako nám dnes. Přemýšleli o dějinách z hlediska významných událostí, které pro ně představovaly historické mezníky. Na těchto stránkách se dozvídáme o tom, jak hřích oddělil člověka od Boha, o tom, jak žila první rodina, o potopě, o Noem a jeho potomcích až po Abrahama, který údajně žil kolem r. 1900 př. Kr. Jsme svědky toho, jak hřích Adama a Evy ovlivnil všechny jejich potomky a jak byl svět v Abrahamově době převážně pohanský.

Abrahamovou vlastí byla Kaldea, oblast v údolí mezi řekami Eufrat a Tigris, která je nyní součástí Iráku. Hospodin Abrahamovi řekl: „*Odejdi ze své země... do země, kterou ti ukážu. Učiním tě velkým národem...*“ (Gn 12,1-2). Slíbil mu, že v něm dojdou požehnání všechny čeledi země. Zbývající kapitoly knihy Genesis popisují spory mezi Abrahamovými vnuky - Jákobem (nazývaným také Izrael) a Ezauem, a příběh o dvanácti Jákobových synech, z jejichž rodin vzniklo dvanáct izraelských kmenů. Josefa, Jákobova nejmilejšího syna, jeho žárliví bratři prodali do egyptského otroctví. Tam časem dosáhl vysokého postavení a nakonec pozval své bratry i otce, aby se přestěhovali do Egypta, kde jejich potomci zůstali téměř 400 let. V celém tomto období dějin Bůh uskutečňoval své záměry, a to nejen kvůli svému vyvolanému izraelskému národu, ale kvůli všem lidem na světě.

Izraelci se početně rozmnožili natolik, že se pro faraóna stali hrozbou, a tak je Egypťané začali zotročovat. Příběh o tom, jak byli pod Mojžíšovým vedením z Egypta vysvobozeni, najdeme na začátku knihy Exodus. Hospodin povolal Mojžíše, aby vedl jeho lid do země, kterou už před několika staletími slíbil Abrahamovi a jeho potomkům. Farao tvrdě odmítl Mojžíšovu žádost, aby dovolil Izraelcům odejít, a tak Bůh na Egypt seslal sérii stále ničivějších ran. Desátá a poslední způsobila, že v egyptských domácnostech zemřelo vše prvorozené, takže se faraó dal obměkčit a dovolil Izraelcům odejít. Hospodin zároveň vydal svému lidu instrukce, jimiž se měl řídit a které jej od této rány ochránily. Židé dodnes slaví hod beránka, kdy si připomínají, že Hospodin při pobíjení všeho prvorozeného v Egyptě pominul jejich domy. Jakmile Izraelci odešli, faraó změnil názor a vyslal za nimi své vojsko. Bůh zázračným způsobem svůj lid ochránil – rozdělil Rákosové moře, aby Izraelci

mohli přejít na druhou stranu, a potom vodu zase vrátil, takže všichni Egypťané, kteří je pronásledovali, utonuli. Vyjít z Egypta lze časově zařadit do období 1500 – 1300 př. Kr. (vědci se neshodují na přesném datu).

Potom Izraelci putovali po poušti Sínu, až dorazili k hoře Sínaj neboli Choréb. Tam byl vydán Boží zákon – Desatero. V té době také Hospodin uzavřel s Izraelem smlouvu a dal Mojžíšovi přesné pokyny pro stavbu přenosného stanu - stanu setkávání, který měl být centrem jejich bohoslužby. Izraelci se měli stát národem odrážejícím Boží charakter. Měli uctívat Hospodina velmi zvláštním a detailním způsobem, v němž by pozdější generace mohly rozpoznat předobraz definitivní a věčně platné Kristovy oběti na kříži. (Tyto pokyny jsou podrobně zaznamenány v knize Leviticus.) Měli ho milovat a poslouchat.

Trvalo téměř celý rok, než byl stan setkávání dokončen a Izraelci připraveni vstoupit do zaslíbené země. Když však dorazili k jejím hranicím, odmítli jít dál. Jejich zvědové jim sdělili, že je tam úrodná, kvalitní půda, ale že tam žijí obři. Navzdory všemu tomu, co pro ně Hospodin udělal v minulosti, se Izraelci začali bát a odmítli vejít. Kvůli jejich nevěře Bůh rozhodl, že budou čtyřicet let bloudit po poušti, dokud celá tato generace nevymře. Pouze Káleb a Jozue, kteří se snažili ostatní přesvědčit, že s Boží pomocí zemi dobudou, směli později do zaslíbené země vstoupit. Dokonce ani Mojžíš tam nesměl vejít, jak uvidíme při studiu knihy Deuteronomium.

Uvažujte: Nikdo neslyší rád, když mu někdo předhazuje seznam jeho selhání nebo selhání jeho předků, ale říká se, že kdo se nepoučí z historie, je odsouzen k tomu, aby ji zopakoval. Další generace těch, co putovali po poušti, se potřebovala poučit z chyb svých otců, aby se jich už nedopustila. I my se můžeme poučit z chyb svých otců ve víře. Bůh nás miluje, ale nebude nám trpět nestoudné a nevěrné jednání.

~~~~~

V době putování pouští Izraelci často reptali a stěžovali si, i když o ně Hospodin pečoval. Boty ani šaty se jim neopotřebovaly a Bůh se jim každodenně postaral o jídlo a vodu. Byla to doba výchovy – učili se, co to znamená důvěřovat Hospodinu a být jeho lidem.

Na začátku studia knihy Deuteronomium se s Božím lidem opět setkáváme na hranicích Kenaanu. Mojžíš jim s vědomím toho, že on s nimi nebude moci vstoupit do zaslíbené země, připomíná, co všechno pro ně Hospodin udělal a co od nich požaduje. Musí se Boha bát, milovat jej, věřit mu a poslouchat ho. Izrael byl jedinečným způsobem vybrán, aby ukazoval Boží lásku k lidem a jeho plán záchrany světa. Z tohoto národa bude pocházet Kristus. Proto Izraelci nesmějí zklamat!

Osobní shrnutí: Izraelci měli před sebou cíl – vejít do země, kterou jim Hospodin slíbil dát, přestože byla obsazena pohanskými národy. Podle Božího plánu měli v této zemi žít jako jeho lid a být před očima všech národů svědectvím, které by sloužilo k Boží slávě. I my jakožto křesťané máme před sebou cíl: žít tam, kde nám Pán přikáže, milovat své bližní a ukazovat jim na Boha. Tak jako Hospodin poskytoval Izraelcům vše potřebné, aby uspěli, i nám dá všechno, co potřebujeme, abychom ho mohli poslouchat a uskutečňovat jeho záměry. Izraelci byli národem, který se vyvíjel – učili se poslušnosti a tomu, jak uctívat a oslavovat Boha. Totéž platí i o nás, o lidech 21. století.

(Citace z Písma v tomto studijním materiálu jsou z ekumenického překladu, výjimečně z kralického [KP] nebo z Nové smlouvy [NS]).

Izrael, Boží lid

Otázky k osobnímu studiu Dt 1,1 – 3,29

Než se pustíš do vypracovávání odpovědí na otázky, modli se o vedení a správný pohled. Nejprve si přečti celou pasáž Dt 1,1 – 3,29 najednou a potom se zamýšlej nad jednotlivými odkazy tak, jak jsou uvedeny. Nezapomeň psát odkazy na Písmo, aby bylo vidět, odkud čerpáš své odpovědi.

Možná si při četbě tohoto oddílu okamžitě všimneš, že ačkoli se za autora této knihy považuje Mojžíš, její začátek a konec očividně napsal někdo jiný. Objevuje se zde také celá řada neznámých jmen a míst. Mnohé zvyky a způsoby chování se mohou zdát zvláštní, člověku 21. století dokonce odpudivé a nepřijatelné. Nezapomeň, že se tyto události odehrály před více než 3 000 lety – kolem r. 1300 př. Kr. Kultura se změnila, ale potřeba slyšet toto Boží poselství nikoli.

Příprava pro vstup do zaslíbené země - Dt 1,1-46

1. Kterou významnou událost použil pisatel knihy jako základ k počítání času? Vycházej z toho, co se píše v Úvodu a v Dt 1,3.

2. Přečti si Dt 1,8 spolu s Gn 17,1-8 a 35,9-12. Co myslíš, proč Mojžíš právě v této době považoval za důležité připomenout Izraelcům Boží slib?

3. a) Jaké konkrétní příkazy dal Mojžíš těm, kdo byli vybráni, aby se stali soudci Izraele? Vycházej z Dt 1,9-18.
b) Jsou tyto příkazy důležité a nezbytné i dnes? Proč?

4. V Dt 1,19-40 Mojžíš vzpomíná na téměř 40 let starou událost, kdy Izraelci poprvé stáli na hranicích Kenaanu.
  - a) Co tehdy Izraelci prohlásili o Hospodinu, když uslyšeli zprávy od zvěděů? Jaký k tomu měli důvod?
  - b) Uveď kladné a záporné stránky této zprávy.
  - c) Jaké argumenty Mojžíš použil, aby zmírnil jejich obavy?
  - d) Když teď Mojžíš Izraelcům připomíná jejich nedůvěru, která jeho věta je tehdy měla zahanbit a změnit jejich uvažování?
  - e) Jaký rozsudek vynesl Hospodin nad Izraelci kvůli jejich nedůvěře?

Osobní úvaha: Káleb a Jozue spatřili totéž co ostatní zvědové, a přece místo problémů viděli možnosti a místo obrů Hospodina. Díváš se na komplikované situace ve svém životě očima víry – nebo prohry? Postavíš-li mezi sebe a problém Boha, úplně to změní situaci!

5. Dt 1,41-46 popisuje reakci Izraelců na tento Boží soud. Přečti si znovu vv. 40 a 41. Proč nebylo správné, že se rozhodli jít a bojovat?

Pohled do minulosti - Dt 2,1-37

6. Dt 2,1-9 obsahuje přehled devětatřicetiletého putování izraelského národa po poušti. Ve vv. 2 a 3 nacházíme znovu Hospodinův příkaz, aby Izraelci šli a obsadili zemi.
  - a) Jak měli podle vv. 3-6 jednat s Ezauovými potomky (Edómci) a proč?
  - b) Mezi vv. 6 a 7 je ve vyprávění mezera, neboť Mojžíš evidentně předkládal svým posluchačům zkrácenou verzi události, kterou ještě měli v živé paměti. Přečti si Nu 20,14-21 a napiš, proč Izraelci přešli „mimo území svých bratří Ezauovců“.
7. Izraelci pokračovali směrem na Moábskou step, kde se rovněž měli vyhnout boji, a překročili potok Zered. Přečti si Dt 2,14-18 a vyjádři, proč přechod přes tento potok představoval důležitý okamžik jejich cesty.
8. Z Dt 2,26-31 se dozvídáme, jak Mojžíš odeslal mírové poselství chešbónskému králi Síchonovi, v němž ho žádal, aby mu dovolil projít přes jeho území. Jaké světlo vrhá oddíl Ř 1,18-24 na výroky v Dt 2,30-31?

Boží ochrana a péče; Mojžíšova prosba - Dt 3,1-29

9. Dt 3,1-11 popisuje, jak Izraelci porazili bášanského krále Óga, zničili jeho armádu a obsadili území, které mu patřilo. Vv. 12-22 nám říkají, jak Mojžíš dobytou zemi rozdělil mezi Rúbenovce, Gádovce a polovinu kmene Manasesova. Co měli dělat bojeschopní muži z těchto kmenů? A co ženy, děti a stáda? Více informací ohledně pozadí poskytuje Nu 32,16-22.
10.
  - a) Co si Mojžíš přál podle Dt 3,23-29 a co mu na to odpověděl Hospodin?
  - b) Jak Mojžíš znevážil Hospodina? (Přečti si Nu 20,2-13, kde se píše o jedné události, která se odehrála během putování izraelského národa po poušti. Zvláštní pozornost věnuj vv. 8, 10 a 11.
  - c) Co měl Mojžíš udělat pro Jozua?

Osobní úvaha: Když král Saul zhřešil proti Hospodinu, prorok Samuel mu řekl: „*Hle, poslouchat je lepší než obětní hod.*“ Pro každého křesťana, který chce dojít do „zaslíbené země“, je poslušnost Bohu naprosto nezbytná. Izraelci se kvůli své neposlušnosti připravili o mnohá požehnání. A co my?